

פרוטוקול מס' 114

מישיבת ועדת החינוך והתרבות
מיום ב', ח' בשבט תשל"ב - 24.1.1972, שעה 11.30

נכחו:

חברי הוועדה:

א. רימלט - היו"ר
ב. אליעד
ג. ידיד
ד. כץ
ה. רזיאל-גאור
ו. שחור

מזמנים:

י. קן - ראש אגף הספנות, משרד התחבורה.

מזכירת הוועדה: ד. פלר

רשמה: ע. הירשפלד

סדר היום: שידורים לימאים בלב ים - סיום הדיון בהצעה לסדר היום של חבר-הכנסת מ. ורטמן.

820-

(1047 - 2 - 31.1.72)

היו"ר א. רימלט:

אני פותח את הישיבה ומקדם בברכה את
מר קן, ראש אגף הספנות במשרד התחבורה.

אנו דנים בהצעה לסדר היום של חבר-
הכנסת מ. ורטמן, שהועברה אלינו על-ידי מליאת הכנסת, - שידורים לימאים
שהופסקו ב-1967, ובאפשרות מימון תקציבי, שלפי הסיכומים בין רשות
השידור ובין הרשות לשירותי רוחה, צריך לעלות בערך 38,000 ל"י לשנה.
השידור יארך חצי שעה, אחת לשבוע, ביום א' בשעה 24.00. אנו רוצים
לדעת את דעת משרד התחבורה, לאחר שצייג המשרד שהיה אתנו בישיבה הקודמת
אמר שהוא רוצה לשאול את דעת ההנהלה בנושא זה. לאחר שנשמע דעה מוסמכת
של הנהלת משרד התחבורה בצדדן, נבסס את המסקנות שאנו צריכים להביח על
שולחן הכנסת. בבקשה מר קן.

י. קן:

ברצוני לתת סקירה קצרה על הנושא עצמו.
השידורים התחילו בשנת 1962 ביוזמת
איגוד הימאים וההסתדרות. ההסתדרות הצליחה לשתף ישירות את חברות
הספנות בנושא. אגף הספנות השתתף בסכום של 5,000 ל"י עד שנת 66 או 67,
בתקציב השידורים עצמם. בתקציב של שנת 1966/67 כבר השתתפה רשות שירותי
הרווחה, ומשרד התחבורה-אגף הספנות הפסיק להשתתף בנושא. השידורים
נפסקו בשנת 1967.

עמדת משרד התחבורה בצדדן היא מאד קשה.
צדק מר חלבין כשאמר שזוהי שאלה תקציבית. מדובר פה למעשה על סכום של
בין 37,500 ל"י עד 39,000 ל"י, במידה שהשידור יארך שעה. אין ספק שהשידור
עצמו הוא שידור שבא תחת הנושאים של רוחה. משמע שאי-אפשר לכלול אותו
בין אותם השידורים של משרדי הממשלה האחריים, שהם באמת שידורים סמי-
מקצועיים ומקצועיים. לדוגמא - השידור לחקלאים; תחבורה - מניעת תאונות
דרכים ומה שנוגע לזה.

שירות זה הוא בלי ספק דרוש, אבל הוא
לא שירות מקצועי. למעשה הוא לא שונה מאותו שידור לעקרת הבית, שגם
כן איננו מתאר לעצמי שיש איגוד של עקרות בית שדורש שידור כזה; אבל
הוא ביתן, מפני שיש לו מאזינים. לכן, מבחינה מקצועית גרידא אין לאגף
הספנות שום ענין בנושא. הנושא עצמו חשוב, בזה אף אחד לא מטיל ספק.
הוויכוח רק יכול להיות על עדיפות הנושא בתוך מכלול כל בעיות הספנות
מתד, ופירוט יתר הבעיות של כוח-אדם בפרט.

אנו עובדים בתחום תקציב גג מוגדר.
מספר הפעילויות שלנו גם הוא מוגדר.

א. כץ: מהו תקציב אגף הספנות?

י. קן:

התקציב המקורי היה 5.7 מיליון ל"י,
והוא קוצץ ל-4.7 מיליון ל"י. תקציב
אגף הספנות בשנה שעברה היה 3.7 מיליון ל"י. אפשר לחשוב שקבלנו העלאה
של מיליון ל"י, אבל למעשה אין גידול בתקציב. לעומת זאת יש גידול רציני
ביותר דרוקא בנושא כוח-אדם.

איננו תושב שתפקידנו הוא לשקול את
העדיפויות. ולצערנו, ענין השידורים לימאים הוא בסדר עדיפות שאיננו
מרשה לנו להקצות לדבר הזה כספים. אבל אני שוב תווד ואומר, שהנושא
עצמו הוא חשוב.

היו"ר א. רימלט:

האם אינך תושב שאם נעשים מאמצים
הסברתיים לגיוס נוער לצי הסוחר, -
שהערך קשר מן הארץ הוא אחד המציעים השליליים שלבחוריים יהיה תירוץ
נוסף לא להצטרף אליו? האם זה לא שייך לענין כוח אדם, על-כל-פנים
פסיכולוגי?

י. קן:

בלי ספק שזה ימוע בשירה ויגרום לקשר
הדוק יותר עם הבית וכל מה שנוגע לזה.
אבל פה אנו צריכים לדבר קצת על יעילות הנושא. כאשר האוניה במצאת
נים ובנמלים, בארץ ובחוץ-לארץ, הימאים אינם מקשיבים לשידורים אלה.
לצערנו, הזמן שהאוניה במצאת בחוף מסתכם ב-60%. כאשר האוניה במצאת

בנמל, הימאים לא יושבים ליד הראדיו. האוניה נמצאת בנמלים בערך 200 יום בשנה. זאת-אומרת, שאם נחשב זאת באחוזים, יצא שרק 40% מהימאים שנמצאים בחוץ יקבלו את השירות הזה, - שירות חדשות.

א. כץ:
מדוע אתה יוצא מתוך הנחה שכאשר האוניות עוגנות בנמל, הימאים אינם מקשיבים לשידורי החדשות? יתכן שערב אחד הם לא יקשיבו, ובערב השני כן.

י. קז:
המדובר הוא בשידור אחד בשבוע. אני הייתי 17 שנה בים, ואני יודע שכאשר הימאי מגיע לחוף, הוא הולך לקולנוע ולעיסוקים אחרים, וכל זה יוצא בשעות עליהן מדובר בשידור החדשות. שאלת זמן השידור הוא די שרירותי, מפני שאם השידור ניתן פה בתצורה, אז כל איזור הים התיכון הוא רע. יש משמרות וכו', ואינך יכול לבחור יום טוב, כי כל שעה שתבחר תהיה שרירותית. אפשר להציע להקליט את החדשות ולשדר אותן למחרת. "שידורי ישראל" משדרים חדשות ערב-ערב באנגלית, ובידי בוקר הצוות מקבל תגשות בעברית, בצורת סטנסיל, שנקלטו מהארץ על-ידי האלחוטאי בגלים קצרים. כן הם מקבלים את ה"פוליטיקל קומנטרי", "רוויז פרס" ועוד.

הי"ר א. רימלט: גם עתוני ספורט?

י. קז: גם עתוני ספורט, אבל לא מהארץ, והם לא מיועדים לימאים הישראליים.

אינני שולל את זה, ובלי ספק זה דבר חשוב. אני רק רוצה לתת לדבר את הענין והמשקל שלו בתוך כל מכלול הבעיות. אני גם רוצה לנמק מדוע זה נמצא בדרגת עדיפות לא גבוהה ביותר. א) השידור יינתן פעם בשבוע. ב) האוניה הישראלית הממוצעת שמפליגה היום בים, מקסימום זמן שהיא בים הוא 12 יום. יש כמובן אוניות שמפליגות 20 יום, או 3 - 4 ימים. יש משלוח עתונים קבוע, וכאשר האוניה מגיעה לנמל, לאחר עשרה ימי הפלגה, הימאים מקבלים 40 עתונים לפחות. זאת-אומרת, שאם זה אך ורק בשביל המידע, הרי הוא קיים.

אנחנו הימאים שיקשיבו לחדשות אלה יהיה קטן. יש לכך תחליף מסויים, ואלה הן החדשות באנגלית. התדירות של השידורים הם רק אחת לשבוע, וזה בלאו-הכי אינו מספק, אינו נותן הרבה. ולכן 37,500 ל"י, . . .

א. כץ: מדוע מתעקשים בענין זה?

י. קז: מפני שאין לצר. לרשות שירותי הרווחה יש תקציב שנתי של 390,000 ל"י, והם כנראה אינם יכולים, - מאותם שיקולים שמקומו של נושא זה אצלם הוא בסוף סדר העדיפויות - להכניס סעיף זה לתקציב. אותו דבר קיים אצלנו, כאשר יש לנו בעיות של הכשרה ימית, גידום ימי וגם השתתפות בשידורי הרווחה עצמם. הספנות היום במדינת ישראל היא בהשקעה של חצי מיליארד דולאר עד שנת 1974. כל תקציב אגף הספנות ערמד על 4.7 מיליון ל"י, ובשנה שעברה השקענו בהדרכה סכום של 1.2 מיליון ל"י.

א. כץ: האם חברות הספנות משתתפות בזה?

י. קז: עד לשנה זו הן משתתפות. אז 37,500 ל"י זה סכום ניכר. אבל מצד שני, אילו היו מוסיפים לנו סכום כזה לתקציב, והיתה בשאלת השאלה אם היינו נותנים את זה למטרה זו, - הייתי אומר שלא. עדיין יש לי בסדר העדיפויות דברים שבהם אני יכול לעזור בשאלת הגיוס ושאלת הרווחה לימאים, והדרכה ושוב הדרכה; ושידורי רווחה בחוף. לדוגמא: הלואות למשפחות הימאים. אנו עוזרים, למשל, לילדי הימאים להכין שיעורים. אנו עורכים ביקורים אצל גשות הימאים. זו לא עזרה סוציאלית, אלא פשוט דבר ידידותי. לכן, יש לנו הרבה עדיפויות לפני השידור הזה.

א. רוזאל-באור: האם אגף הספנות ניסה לברר עם רשות השידור, אם ניתן במשותף למצוא את המקורות ולהתגבר על בעיית התקציב, או שבכלל לא נכנסו לענין?

י. קז: לענין הספציפי לא נכנסנו. עד שנת 67-66 השתתפו בענין זה באופן סמלי. המטרה היתה למעשה, שרשות שירותי הרווחה לימאים תהיה אפוסטרופוס של כל הגושא. גם משלוח העתוגים ומכשירי טלוויזיה לאוניות, זה הכל בתחום שירותי רווחה לימאים, ושידור זה צריך להיות בתוכו.

בכוון שהתקציב אינו מספיק, ואחד הגורמים המעכבים את הגדלת השירות הוא חוסר התקציב של המדינה. בשירותי הרווחה לימאים פועלים שלושה גורמים: חברות הספנות, איגוד הימאים בהסתדרות, והממשלה, - כל אחד בשליש. השנה רצו להגדיל את השתתפותו של כל גוף ב-50,000 ל"י, ולהגיע ל-450,000 ל"י, אבל ללא אישור שלנו הדבר לא יצא לפועל. אגף הספנות מקציב לרשות שירותי הרווחה 130,000 ל"י.

לשאלתה הספציפית של חברת-הכנסת הציאל-נאור
= לא דנו. השאלה היא כלל שירותי רווחה.

מ. ידיד: בגל הקל מקובל שעורכים תוכניות על-חשבון חברות שונות, בזקים וכדומה. יתכן מאד שאפשר יהיה לעניין גורמים מסויימים במדינה שיהיו שותפים בשידורים אלה. יתכן שחברות ביטוח תהיינה מעוניינות בדבר זה, ואני חושב שצריך לנסות לעניין אותן, וכן בזקים ומוסדות שיתנו יד לגושא זה.

ב. שחור: אנו בדעה שהשידור לימאים צריך להיעשות, והשאלה היא אם ענין זה הוא תפקידה של רשות השידור או תפקידכם. כולנו חושבים שסכום זה הוא אפסי מכדי שיהווה בעייה. אם משרד התחבורה בדעה שענין זה בפרויקט אינו שייך לו, אנו יכולים להביין את זה. אבל אם אתם אומרים שזה כן שייך למשרד התחבורה אבל אינן לכם תקציב, - על כך אני מבקש תשובה.

א. כץ: כאשר מדובר בשידורים לקבוצה הרבה יותר גדולה המונה מאות אלפים בארץ, משרד התחבורה רה מממן שידורים בראדיו ובטלוויזיה לקבוצה זו של זיהגים, שעולים ביותר מ-40,000 ל"י. שם עקרונית אתם כן מממנים. ופה, כשמדובר בקבוצה קטנה, אתם אומרים שמישהו אחר יממן; שזה לא מתפקידנו. אז מדוע שם כן?

י. קן: אתחיל בשאלה השניה, ובזה אנסה לענות גם על השאלה הראשונה. מי צריך לשאת בתקציב השידורים? לא משרד התחבורה. ואסביר מדוע. זה שירות רווחה לימאים, ולשם כך הוקמה רשות שירותי הרווחה. ענין השידורים הוא למעשה חלק ממכלול בעיות הרווחה. לממשלה יש ענין ברשות זו, והיא מיוצגת במועצת המנהלים של הרשות. מועצת המנהלים קובעת את יתר העדיפויות של מיצוי הכספים, ולפיכך משרד התחבורה יכול רק דרך שליטת הקולות שלו במועצת המנהלים של רשות שירותי הרווחה לקבוע מה עדיף ומה לא. אבל לדעת האגף, איננו יכולים לבוא ולומר: אצחנו הקמנו את הרשות לשירותי רווחה לימאים, אבל פעולות כמו הלוואות לימאים, עתונות לאוניות או שידורי ראדיו, אנו שוב פעם לוקחים על עצמנו. זה חלק ממכלול פעולות של רווחה לימאים. ולכן, זה אמנם בחלקו ענין של משרד התחבורה, אבל לא ענינו בתור סעיף תקציבי בפרד. משרד התחבורה, למשל, מעוניין שבאוניות יקבלו עתונות, אבל זה אינו מהווה סעיף בתקציב משרד התחבורה. בשביל כל המטרות האלה הוקמה רשות שירותי הרווחה לימאים כדי שהיא תטפל בבעיות אלה. לכן, אם שואלים אותי מי צריך לטפל בענין זה ולתקצב את השידורים, - זה על רשות שירותי הרווחה לימאים, - אותו גוף שמשרד התחבורה שותף בו, אבל לא משרד התחבורה עצמו.

לשאלתו של חבר הכנסת ידיד, לעניין גופים זרים בשידור זה. היות וזה איננו מתפקידו של אגף הספנות או משרד התחבורה, הרי שההצעה למעשה צריכה להיות מופנית לרשות שירותי הרווחה. ובמידה שהכנסת תחליט שזה עניינה של רשות השידור, הרי שאני צוטה להסכים עם זה.

מדוע משרד התחבורה מממן את משדרי השירות? משדרי השירות הם חלק מהמלחמה למניעת תאונות דרכים. זה חלק מ"קמפיין" שאני קורא לו "קמפיין" מקצועי. גם למשרד העבודה יש משדרי שירות, אבל אז הוא אומר לאזרת איזה מקצוע ללמוד, איפה יש מקומות עבודה, עונה לשאלות בקשר לביטוח לאומי ועוד. זה שירות מקצועי, שירות לאזרת. אותו

דבר עושה משרד התחבורה ומשרד החקלאות. כאן זה שירות אחר, שאפשר לקרוא לו שירות סוציאלי. לכן יש הבדל מהותי בין השידורים שביתנים על-ידי משרדי הממשלה, ובין השידור הזה.

הי"ר א. רימלט:

הבעייה היא לא שמשרד התחבורה צריך לממן את כל הסכום. לוא הייתם מעמידים את עבין השידור לימאים בסולם עדיפות יותר גבוה מבחינת תקציב ומבחינת העבין עצמו, היינו יכולים לפנות לשני השותפים, כדי שכל אחד יוסיף את חלקו בסכום של 12,200 ל"י, ובזה היינו פותרים את הבעייה. אבי מציע לחלק את זה, שכל אחד ישתתף בשליש. אבי בטוח שאם איגוד הימאים היה מקציב את חלקו, גם לשכת הספנות לא הייתה מתנגדת לכך. אינני משוכנע שאפילו בתקציב המקוצץ והירוד של אגף הספנות אי-אפשר להוציא מסעיף כלשהו סכום של 12,200 ל"י.

י. קז:

אינני רוצה להיות פורמליסט, אבל לצערי, בשירות הממשלתי אבי חייב להיות כזה. יש לי ספק אם היינו מקציבים את הסכום הזה, כמו שאנו חייבים להקציב כל סכום לרשות שירותי הרווחה לימאים. אם מועצת המנהלים של הרשות הייתה מוצאת שכבר הגענו לעדיפות של השידורים, - יש לי ספק. עד כמה שאבי יודע, יש להם דברים בעדיפות הרבה יותר גבוהה. עלי לציין שחלק גדול מהדיורגים שנוסעים היום בים, הם מהשכבות הקצת יותר מפגרות, והבעייה הסוציאלית במספרות אלה היא חמורה מאד; נעשית שם פעולה גדולה, וחסר עוד סכום גדול למטרות אלה. אם הייתי מצב"ל הרשות הזאת, אינני יודע אם לא הייתי מנגיד את הפעילות בקרב ילדי הימאים. לכן אבי חושב שמבחינה פורמלית אסור לי לומר שאני נותן סכום של 12,200 ל"י אך ורק למטרה זו.

א. רזיאל-גאור:

אנו שומעים כאן שיש ספיקות אם הנציגים בהנהלת הרשות לשירותי רווחה לימאים יסכימו לכך. אבל הייתי רוצה לדעת מה דעתם של הימאים בעבין זה. אתה אומר שרבים מהדרגים המפליגים בים באים מהשכבות הזמורות יותר. אם כך הדבר, הרי שאין כל תועלת באותה סקירה שהאלחוטאי קלט באנגלית, ומגיש לימאים בעברית. ואז יוצא שהימאים באמת מנותקים, ואין ערוך לאותה חצי שעה של שידור, או למסירת דרישת-שלום אחת לששה או תשעה שבועות. אם אנו רוצים לעודד נהייה למקצוע זה והרחבתו, אז זה חלק מהדבר שאנו צריכים לתת להם.

עזרה לילדי ימאים בהכנת שיעורים. משרד

החינוך נותן שיעורי עזר, וכן גם הרשויות המקומיות. אבל כנגד זה צריך לדאוג גם לקשר עם המשפחה. ימאי מתגלגל בכל מיני מקומות ועוברות עליו תורות רבות, ובאמצעות שידור זה הוא מרגיש שמדברים אליו ושהוא שייך למשהו. על-כן אבי חושבת שיש חיזוק לדבר ששידור זה הוא חיוני מאד.

י. קז:

אינני שולל את חשיבות הנושא ואינני מוסמך לומר מהו סדר העדיפויות שקבעה לעצמה רשות שירותי הרווחה לימאים. חברת הכנסת רזיאל-גאור הזכירה את עבין שיעורי הבית. אינני מדבר על אותם דברים שעושים כביכול בשביל ילדים בחשלים. זה נעשה בשביל ילדים לגמרי בפורמליים, שהאבא אינו יכול לעזור לילד. אבי חושב שמעבין היה לשאול את מנהל רשות שירותי הרווחה, - אילו היית מקבל עוד 40,000 ל"י, האם היית מוציא סכום זה למטרה זו? אבי מסיל ספק אם הוא היה עושה כן, כי יש לו מטרות יותר בווערות.

בשבועיים האחרונים היה מקרה אחד של התאבדות ומקרה נוסף של נסיון להתאבדות של נשי ימאים. אבי חושב שאם היו בסכום זה דואגים שעובדות סוציאליות יבקרו אצל נשות הימאים. . .

א. רזיאל-גאור:

לוא ציתנה לנשים אלה הזדמנות לשלוח או לקבל דרישת-שלום אישית מהבעל, זה היה מועיל יותר מעובדת סוציאלית.

הי"ר א. רימלט:

שאלה אחרונה, מר קז. אם רשות שירותי הרווחה היו אומרים שהם מסכימים להקציב 12,000 ל"י אם יקבלו סכום דומה מאגף הספנות, - האם אתה מוסמך לומר שזה יהיה, או שאתה צריך להתייץ בנדון.

י. קן:
אני בשלב זה לא מוסמן. אני צריך ללכת יותר מקביל באגף הכלכלה ותכנון, ומשם לאגף התקציבים באוצר. במבנה של משרד התחבורה אני ב"טופ" של ספנות. אם שאלה כזו תתעורר, אני צריך להתייעץ שם. אבל אם שואלים את דעתי האישית, - הייתי ממליץ בגד זה. הייתי רוצה לראות קודם את סדר העדיפות יות בדברים האחרים.

היו"ר א. רימלט: תודה רבה.

אני חושב שהמצב הוא די ברור. אם דעת רוב חברי הוועדה היא שיש ענין חשוב בחידוש השידורים לימאים, אנו גתאר את המצב כפי ששמענו, ונמליץ בפני הממשלה למצוא דרכים למימון שידורים אלה, שמסתכם ב-38,000 ל"י. זכין טיטה ונפייץ אותה בין החברים ונבקש הערות.

- - - - -

היו"ר א. רימלט: אני רוצה להקדיש כמה דקות לסדרי עבודה הוועדה.

כוועדת החינוך והתרבות אנו צריכים לספל לא רק בחומר המועבר אלינו על-ידי מליאת הכנסת, וזה דורש מאתנו יום אחד בשבוע. יש גם נושאים שחברי הוועדה רוצים ליזום ויזמו. זוכחות חברי הוועדה בשיבות של יום ב' היא קטנה, אולי מפני שאינם יכולים לעמוד בעומס של שתי ישיבות בשבוע, משום שהם חברים בוועדות אחרות שמקיימות את ישיבותיהן באותו זמן. לכן נצטרך לעשות דבר שמאד לא הייתי רוצה בו, - לבטל את הדיונים ביוזמה של כל חברי הוועדה. לפי מה שצפוי לנו עד סוף החורף, יש לנו לזון בעוד הצעה לסדר. כעת ינוא חוק מקווה-ישראל, חוק הספריות, וזה דורש עוד יום בשבוע. נצטרך לוותר על סיורים ודברים אחרים. קבלנו מברק מהכפר אבו-גוש לבקר במקום ולראות את בית-הספר. אני יודע את המצב באבו-גוש, ורצוי שנתעניין בו.

יש לנו סיור בצה"ל, ואני חושב שלא נוכל לקיים אותו, כי זה יהיה על-חשבון ישיבה. ברור לנו שהוועדה חייבת קודם-כל לסיים את הדברים שהועברו אליה על-ידי מליאת הכנסת. כל הדברים האחרים חשובים לא פחות. למשל, חברת-הכנסת רזיאל-באור הגישה הצעה לזון נבעיה בוערת ביותר, - המתחרות בין הנוער הלומד בתל-אביב. רציתי להזמין בענין זה את ציגי אגף החינוך של העיריה, ציגי לשכת הסעד של העיריה ואולי גם את ד"ר אדלר. יש הצעות לדיון על מבנה בית-הספר היסודי, וכו'; אבל אי-אפשר להזניח את העבודה האפורה, השיגרתית הפרלמנטאריית.

אני אעשה בסיון זוסף ביום ב' הבא, ואם הדברים יישגו, אהיה זאלץ לבטל סיורים ולבטל כל נושא יזום, שלא לדבר כבר על נושאים תרבותיים שמחכים לנו.

א. כץ: אני רוצה להציע לשיקול דעת היושב-ראש את האפשרות של הפניית חלק מהנושאים, לפי אופיים ומשקלם, וגם חלק מהסיורים, לביצוע של ועדות משנה או ועדות מצומצמות.

היו"ר א. רימלט: הנסיידן עם ועדות משנה עד כה לא היה כל-כך מעודד. יש לנו ועדת משנה למקלטים; ועדת משנה לענין השכנת שלום בין האופרה הישראלית והתזמורת הפילהרמונית, ועוד.

פנה אלי הקומפוזיטור זון אהרונוביץ ביחס להזנחת המוסיקה העברית הישראלית, ואני חושב שהוא ראוי לעידוד. אני מבקש מכמה חברים המוכנים לשבת בענין זה.

א. רזיאל-באור: באותו ענין אפשר לצרף גם את בקשתו של מר ישראלי מתיפה.

היו"ר א. רימלט: בנושא זה יטפלו חברי-הכנסת: ג. אליעד, א. רזיאל-באור, א. רימלט וב. שחור. תודה רבה. הישיבה נעולה.